

DØDSLEIR: Epletrær gror i dag i Butovo sør for Moskva, der mellom 22 000 og 28 000 mennesker i årene 1937 og 1938 ble ofre for Stalins terror. KGBs arkiver viser hvor massegravene ligger. (Foto: NTB/AP)

Eplehage skjuler Stalins dødsleir

Butovo: Eplehagen i Moskva-forstaden Butovo ser rolig ut, men det er fortsatt dem som husker hvordan lyden av geværskudd fylte stillheten og veiene var fulle av fangetransporter.

Det russiske departementet for stats-sikkerhet, etterfølgeren etter det beryktede KGB, har nå avslørt Butovos hemmelighet: En militær skytebane var i virkeligheten en dødsleir, der mellom 22 000 og 28 000 politiske fanger ble henrettet ved skyting i 1937 og 1938 under Josef Stalin.

Ofrene ble kastet i massegraver på det 15 dekar store området, der epletrær i dag svaier i

brisen. De var lærere, kunstnere, ingeniører, jordbruksarbeidere og andre, som var kommet på kant med Stalin og hans politikk.

Flere tusen av dem var utlendinger, blant dem ni amerikanere.

— Frysninger

— Da jeg først begynte å undersøke dette, var det svært vanskelig for meg, og det gir meg fortsatt frysninger, sa Mikhail Kirillin, den 40 år gamle oberstløytnanten som har hatt oppgaven med å finne fram til massegravene fra Stalin-tida.

Undersøkelsene har også vist at om lag 16 000 døde ligger begravd ved jordbrukskollektivet

Kommunarka i nærheten av Butovo. De fleste av de døde var ansatte hos KGBs forgjenger, NKVD, som etterhvert som terroren økte, begynte å fortære sine egne.

Russerne har lenge kjent til at millioner av mennesker forsvant i Stalins arbeids- og fangeleire, men ønsker nå også å opplyse hvor gravene ligger for å vise at de tar historiens forbrytelser alvorlig.

Massegravene i Butovo og Kommunarka er ikke åpnet, og Kirillin bygger sine tall på opplysninger fra KGBs arkiver. Oberstløytnanten har også intervjuet NKVD-offiserer og sjåfører som arbeidet i leiren.

KGB-landsby

Butovo har siden 1950-tallet vært en såkalt KGB-landsby, der organisasjonens ansatte har kunnet trekke seg tilbake for å nyte pensjonsalderen. Eplehagen som skjuler massegravene er i dag omgitt av piggetrådgerde, og få av beboerne i landsbyen er overrasket over de nye avsløringene.

— Jeg så ikke hva som pågikk, men jeg kjente til det, sier 70 år gamle Klavdia Jelisejeva, som er født og oppvokst i Butovo.

— En dag kom en kvinne kledd i filler til døra mi og sa «gjem meg, gjem meg, jeg er en politisk fange». Men jeg stengte døra. Hva skulle jeg ellers gjøre, hun var «en politisk», sier Jelisejeva og trekker på skuldrene.

(NTB-AP)